

BÉKALENCSE

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság hírlevele
2009. december

Felhívás képzőművészeti pályázatra

A NOÉ Bárkája Egyesület és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság képzőművészeti pályázatot hirdet az állatok védelmének népszerűsítése céljából. Ezért felhívással fordulunk az általános iskolák felső tagozatos tanulóihoz képzőművészeti pályázat kiírásával, melynek jelmondata:

„ÁLLATOK A KERTBEN”

A körülöttünk élő, védelemre szoruló gerinctelen és gerinces fajok ismeretére kívánjuk felhívni a figyelmet pályázatunkkal. A téma aktualitását az egyes fajok iránt tanúsított gyűjtési szenvedély vagy indokolatlan ellenszenv is adja. Nem csupán madáretetőket, odúkat, itató-és fürdőhelyek elkészítését várjuk, hanem, denevérház, sünvár, fátyolkák és fülbemászók, kígyók, békák, lábatlangyíkok téli menedékét is. A pályázatról részletes információ honlapunkon (www.ddnp.hu) olvasható.

Felhívás meseíró pályázatra

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság meseíró pályázatot hirdet, melynek témája a Tettyei Mésztufa-barlang, annak lakói, manók, sárkányok és kalandjaik.

Ezért felhívással fordulunk minden általános iskolás felső tagozatos gyerekhez, hogy ragadjon tollat, engedje szabadjára fantáziáját és töltsen meg élettellel, izgalmakkal a Tettyei Mésztufa-barlang járatait, termeit, vagy éppen barlanglakását.

A pályázatról részletes információ honlapunkon (www.ddnp.hu) olvasható.

Kihirdették az új sötétégbolt-parkokat: Zselic is köztük van!

Az International Dark Sky Association (IDA, Nemzetközi Csillagoségbolt Szövetség) a Phoenixben (USA, Arizona) tartott éves közgyűlésén hirdette ki az új "nemzetközi sötétégbolt-parkokat", köztük a Zselici Tájvédelmi Körzettel. Az IDA igazgatótanács szombaton este tartotta zárt ülését, ahol titkos szavazással döntött arról, hogy a Zselici Tájvédelmi Körzet immár hivatalosan is "Nemzetközi Csillagoségbolt-Park". Három észak-amerikai park után a Zselicet terjesztették fel elsőként erre a címre Európában, ezt követte a Galloway Forest Park Skóciában, amelyekkel egy időben nyerte el a Zselici Tájvédelmi Körzet ezt a megtisztelő titulust.

További információ a Zselici csillagoségbolt-parkról:

A lakott területektől és azok közeléből a csillagos égbolt legtöbb látványossága eltűnt napjainkra a fényszennyezés miatt. Egyre kevesebb hely található a Földön és Magyarországon is, ahol a sötét éjszakai égbolt természetes állapotában megmaradt – ezek egyike a Zselic. Hogy ez a kedvező állapot hosszabb távon is fenntartható maradjon, a Zselici Tájvédelmi Körzet területén – Európában elsőként – csillagoségbolt-parkot alakít ki a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, a Magyar Csillagászati Egyesület, a MEE Világítástechnikai Társaság, a Zselica Szövetség és a Sefag Zrt. Olyan helyi szabályozásokat vezetnek be, amelyek meggátolják a felesleges fények elburjánzását. Folyamatosan ellenőrzik az éjszakai égbolt minőségét, ami a kontinensünkön elérhető legjobb, ezüst minősítést kapta.

A park területéről felhőmentes, holdtalan éjszakákon szabad szemmel is több ezer csillag látható. Derült nyári éjszeleken a Tejút derengése jelent meghatározó látványt. Tavasz esti naplemente után, illetve őszi hajnalokon

napkelte előtt megpillantható a bolygóközi porrról visszaverődő napfény, az állatövi fény. Több, könnyen elérhető pontja van a Csillagoségbolt-parknak, ahol zavaró fényektől távol figyelhetjük meg az égbolt csodáit. Rendszeresen szerveznek éjszakai csillagnéző túrákat, melyeknek időpontjai megtalálhatók a <http://www.astro-zselic.hu> honlapon.

Zselic nevét vieli az egyik kisbolygó

A Nemzetközi Csillagászati Unió döntése értelmében december másodika óta a 84995-ös számú kisbolygót Zselic kisbolygónak hívják. A kisbolygót Sárnecky Krisztián fedezte fel Piskéstetőről, 2003 december 26-án, aki a szokásos eljárásrend szerint a Nemzetközi Csillagászati Uniónál tett javaslatot.

Két új könyv a Mecsekről

November 20-án Pécsen, a Tettyei Mésztufa-barlangban mutatták be Müller Nándor két új könyvét, a Barangolások a Mecsekben című túrákönyvet, valamint a Négy évszak a Mecsekben című exkluzív fotóalbumot.

BARANGOLÁSOK A MECSEKBEN

Séták, kirándulások, bakancsos túrák a Mecsekben. A kötet segítségével a hegységet átszövő turistautakat ismerhetik meg a kedves olvasók. Az érintett helyek nevezetességeit, műemlékeit, mondákat, hasznos információkat ismerhetnek meg a könyv hasábjain. A 236 színes fotó kiválóan illusztrálja mikor, merre járunk, és milyen látnivalók várnak ránk. A Mecsek turistaútjainak összhosszúsága 760 km, ebből a könyvben közel hétszázat barangolhatunk be. A túraútvonalakat a szerző az elmúlt években újra bejárta, így született meg a Barangolások a Mecsekben című könyv.

NÉGY ÉVSZAK A MECSEKBEN

Az exkluzív fotóalbum képanyagának jórészt az erdőben kúszva-mászva, túrázva, hosszú évek munkájával állította össze a könyv szerzője. Az album a Nyugat-Mecsektől indulva bemutatja a Közép- és Kelet-Mecsek legszebb tájait, természeti értékeit, védett növény és állatvilágát. Amit a Mecsekben látni lehet és érdemes, az ebben a könyvben megtalálható. 168 oldalon, 222 kiváló minőségű fotóval, szakszerű, közérthető képaláírásokkal és összekötő szöveggel ismerheti meg a kedves olvasó a Mecsek-hegység csodálatos, néha rejtett, titokzatos világát.

Ritka, védett halfaj a Dunából

December első napjaiban egy igen ritka halfaj került Gagy Tibor (dunai halász) hálójába. A tokok családjába tartozó simatok (*Acipenser nudiiventris*) 22 kg-os és 140 cm-es példányát sikerült megfognia a Gemenci Tájegységhez tartozó szeremlei dunaszakaszon, közel 18 m-es mélységben.

A halat kíméletesen kiszabadította, majd élve eljuttatta Mohácsra, időközben az akkor még ismeretlen, de jó eséllyel védett tok miatt felvette a kapcsolatot Deme Tamás természetvédelmi őrrrel. A dokumentálást követően az egyik helyi bárkába helyezték és a pontos beazonosítás miatt értesítették Sallai Zoltánt és még néhány neves halkutatót, valamint a Halászati Kutatóintézet (HAKI) szakembereit. A specialisták - helyszínre érkezésüket követően - egyértelműen simatoknak határozták, megjegyezve, hogy ez a faj a legveszélyeztetettebb a tokok közül. Az ivari bélyegek alapján tejesnek minősítették. Ezt követően áthelyezték egy szállítótartályba és további vizsgálatokra a HAKI szarvasi telepére szállították, ahol speciális körülményeket biztosítva már előkészítettek egy medencét számára.

A simatokról általában:

A tokfélék családjába tartozik. Hengeres testű, nyúlánk hal. Testmagassága az első háti vért pikkely táján a legnagyobb, a farok felé haladva fokozatosan csökken. Határozása a hátvértjei számából, szájníylásából, bajuszszálaiból, valamint úszóinak sugárszámaiból lehetséges.

Eredetileg tengeri hal, de szaporodáskor az édesvízű folyókba vándorolnak. A Duna vízrendszerében élőkről kiderült, hogy a vándorlással felhagyva, az egész életüket édesvízben töltik. Áramláskedvelő faj, főként a nagyobb, tiszta vizű folyók márnázónájában fordul elő.

A hímek 6-8, míg a nőstények 12-14 évesen válnak ivaréretté, de utóbbiak csak 2-3 évente ívnak. A lerakott ikrák száma elérheti az 1 milliót.

Táplálékát a mederfenéken található apró rákok, rovarlárvák, csigák alkotják, de a nagyobb példányok kisebb halakat is elfogyasztanak.

Védett, természetvédelmi értéke 10.000 Ft.

Irodalom:

Harka Á. – Sallai Z.: Magyarország halfaunája, 2004
Pintér Károly: Magyarország halai, 2002

Összeállította:
Mórocz Attila, természetvédelmi őr

Újabb információ egy jövevényfaj tömeges megjelenéséről

Szokatlan jelenséget tapasztalhattak október második felében a Baranya megyei Kölked és Mohács lakosai, csakúgy, mint a bajai polgárok. Helyenként igen nagy számú (esetenként több tucat, de akár ezer is) katicabogár lepte el a házfalakat a fent említett települések egyes részein. Az állatkák látszólag különbözőek voltak, azonban valójában mind egy fajhoz tartoznak. Ez, az egyenlőre még szokatlan katica, a harlekinkatica (*Harmonia axyridis*), amely egyre inkább terjedőben van.

A következőkben némi információ a hazai irodalomból:

A harlekinkatica (*Harmonia axyridis*) eredetileg egy kelet-ázsiai, mérsékelt övi faj, fő táplálékát levéltetvek és pajzstetvek képezik. Lárvája, valamint a kifejlett rovar jelentős mennyiségű tetűt fogyaszt naponta, ezért előszeretettel alkalmazzák a biológiai védekezésben.

Európában szabadföldi és üvegházi kártevők ellen forgalmazták. Elsőként Ukrajnában kezdték el alkalmazni az 1960-as években, majd 1982-től Franciaországban, 1993-tól Görögországban, 1997-től Belgiumban. Szabadon élő egyedeket elsőként 2001-ben találták meg Németországban, Frankfurt környékén. Angliában 2004-ben bukkantak rá az első egyedekre, melyek nagy valószínűséggel Belgiumból érkeztek, ugyanis a fajt az Egyesült Királyságban a mezőgazdaságban nem használták. Ma már 13 európai országban tudnak önfenntartó populációról, s a faj terjedését több országban is monitorozó központok segítségével követik nyomon.

Első hivatalos, hazai megjelenését 2008 februárjában Szigetszentmiklóson jegyezték fel, de ezt megelőzően is voltak már szórványos megfigyelések (Baja, Bába).

A harlekinkaticát Magyarországon hivatalosan sosem alkalmazták a biológiai védekezésben, így a nálunk felbukkant egyedek nagy eséllyel Ausztriából érkeztek, ahol korábban már regisztráltak megtelepedett populációkat.

Mivel a harlekinkatica nem túl válogatós a táplálékát illetően, a levéltetű-állomány meggyérülése esetén szívesen fogyaszt el más rovarokat is, így például a rokon katicafajok petéit, lárvaikat. Ez a viselkedés negatívan érinthet egyéb őshonos, amúgy hasznos rovarfajokat is (pl. fátyolkákat). Relatív nagy mérete és a testében felhalmozott rossz ízű adó és mérgező anyagok még az amúgy sérülékeny lárvaikat is nehezen fogyaszthatóvá teszik más rovarok számára.

A hazai fajokkal ellentétben nagy távolságokat képes repülni, így terjedése gyors lehet, az adott területre gyorsan és nagy tömegben bevándorló egyedek komoly konkurenciái lehetnek a természetes állományoknak.

Intenzív terjedésének az ökoszisztémára nézve legnagyobb veszélye, hogy az amerikai és európai példákhoz hasonlóan kiszoríthatja a jelenleg nálunk élő katicafajokat. Mindamelllett, hogy eleszi előlük a táplálékot, ha nincs elég levéltetű, akkor gyakran el is fogyasztja a többi katicafaj petéit és lárvaikat. Versenyképességét növeli, hogy míg az európai katicafajoknak évente egy, esetleg kettő nemzedéke van, addig a harlekinkaticának általában kettő, de délebbre akár négy nemzedéke is lehet. Nagyobb távokat képes megtenni, mint a magyarországi fajok, a növényvédő szerekekkel szemben pedig sokkal ellenállóbb.

További információ: www.coleoptera.hu/harlekin

Összeállította: Mórocz Attila

„Óriáspókok” Mohácson

Az idei évben többször hallották Mohács környékén a természetvédelmi őrök, hogy „hatalmas méretű” pókok zaklatják a lakókat. Szeptember közepén került ténylegesen is kézre egy példány e jóságok közül. Rövid vizsgálódás után kiderült, hogy a farkaspókok családjába tartozó, az emberre veszélytelen, védett szongáriai cselőpókkal (*Lycosa syngorensis*) van dolgunk. A 2000 forintos természetvédelmi értékű faj a maga 4-5 cm-es – kiterjesztett lábaival akár 10 centiméteres – hosszával Magyarország legnagyobb pókfaja. Megjelenése szőrözöttsége és óriási csáprágói miatt ijesztő. Fő élettere a délorosz puszták és az Ural erdős sztyeppe-területei, hazánkban jobbra az Alföld homokos, szikes vidékein található meg. Földbe fúrt 30-40 cm mély üregekben él, melynek falát hálójával erősíti meg. Rendszerint innen figyelve, áldozatát előrerohanva kapja el (e tulajdonságáról kapta nevét is).

Az idei száraz időjárás és a lakóparkokban kialakított homokos területek kedvezetek állomány nagyságának, ezért kerülhetnek egyre gyakrabban szem elé.

Összeállította: Sztellik Endre

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság színes programokkal várja az érdeklődőket a következő hetekben

A barlang, és ami fölötte van - Családi Nap Abaligeten

Januártól áprilisig havonta egy alkalommal új programmal várjuk a nagyközönséget az Abaligeti-barlangban és a barlang környékén. Az elsősorban családok, és a téma iránt komolyabban érdeklődők számára meghirdetett programunkon lehetőség nyílik vezetéssel, egy kibővített barlangi túra keretében megtekinteni az Abaligeti-barlangot. A barlanglátogatást követően a Denevérmúzeumban, tárlatvezető kalauzolásával ismerkedhetünk meg a denevérek titokzatos világával. A programot túra zárja a Denevér-tanösvényen, ahol szakvezető segítségével fedezhetjük fel a barlang fölötti terület természeti és kultúrtörténeti értékeit.

Az első időpont január 2-án, szombaton lesz. Találkozó helyszíne: Abaligeti-barlang előtti tér, a program 10:30-kor kezdődik (jegyváltás 10:10-10:30-ig). A részvételi díj 2000 Ft/fő, gyerekjegy (18 éves korig) 1100 Ft/fő; 2 éves korig ingyenes. Előzetes bejelentkezés szükséges, a 72/498-766 telefonszámon, a résztvevők maximális létszáma 30 fő. A túra időtartama várhatóan három és fél óra. Az évszaknak és az időjárásnak megfelelő öltözet szükséges. A felszíni túra nehezebben járható szakaszokat is érint, a program az időjárás függvényében módosulhat.

Duna-Dráva Nemzeti Park Klub 2010

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai 2010-ben is színes ismeretterjesztő előadásokkal várják a nagyközönséget. Az ingyenes előadásokon betekintést nyerhetünk Dél-Dunántúl természeti és kulturális értékeibe, távoli vidékeken tett utazások szakmai tapasztalatait, élményeit hallgathatjuk meg. Szeretettel várjuk a kedves érdeklődőket minden hónap első keddjén, délután 5 órára, a Tettye Oktatási Központba! Az első előadást Komlós Attila tartja, Túrák Európa hegyóriásainak tövében címmel január 5-én.

Magyar földrajzi felfedezők

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság a 2010. évben új ismeretterjesztő előadássorozattal várja a nagyközönséget. Varga Zsolt, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának vezetője híres és kevésbé ismert magyar felfedezők életét, kalandjait mutatja be színes előadásokon. Szeretettel várjuk a kedves érdeklődőket 2010-ben 5 alkalommal, délután 5 órára, a Tettye Oktatási Központba! Az első előadás január 19-én lesz, címe: Benyovszky Móric, Jelky András – Kaland, szerelem, rabság a világ körül.

A programokról részletes leírás - teljes évre vonatkozóan az előadók és az előadások címeivel - honlapunkon olvasható.

Jelvénygyűjtő túrázók évszázó találkozója

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság immár hagyományosan, ebben az évben is megtartja a jelvénygyűjtő túrák résztvevőinek évszázó találkozóját. Szeretettel várjuk minden kedves túratársunkat a rendezvényre, 2009. december 17-én (csütörtökön), 16.30 órára Pécsre a Tettye Oktatási Központba. A hagyományoknak megfelelően szeretnénk megkérni mindenkit, aki kedvet érez egy rövid vetítéshez és élménybeszámolóhoz, hogy hozza magával 20 legkedvesebb felvételét, melyeket idej jelvénygyűjtő túráinkon készített. A vetítéshez szükséges felszerelést (laptop, projektor, diavetítő) biztosítjuk. Ünnepeles díjátadó keretében elismerésünket fejezzük ki a legtöbb jelvényt összegyűjtött túratársainknak. Kérjük kedves túratársainkat, hogy részvételi szándékukat jelezzék, valamint a 2009-ben összegyűjtött jelvények számát is jelezzék számunkra, 2009. december 16 -ig. Jelvényeit mindenki hozza magával! Jelentkezés: Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság Telefon: 30/405-4571, 30/377-3388. E-mail: wodtke@ddnp.kvvm.hu, komlos@ddnp.kvvm.hu

A denevérek is téli álmot alszanak

A Magyarországon élő denevérek télen visszavonulnak, mivel ilyenkor a táplálékul szolgáló rovarok is kisebb számban fordulnak elő. Mikor téli álmot alszanak, a testhőmérsékletük megközelíti a levegő hőmérsékletét (akár 5-8 celsius fokra is lehűlhetnek), a légzésük és szívverésük nagyon lassúvá válik (percenként 1-szer 2-szer dobban szívük). Ebben a hibernációs állapotban erősen lecsökken az anyagcseréjük, és csak így képesek az ősszel felhalmozott pár gramm barna zsírszövetből átvészelni a táplálékvesztés időszakát. Nagyon fontos, hogy a telelőhely klímája kiegyenlített legyen (például barlangok) és ne legyen szélsőségesen hideg vagy meleg. Ez utóbbi esetben nem tudnak mélyen hibernálni, és több energiát veszítenek, amit nem tudnak pótolni. Így nagyobb eséllyel pusztulhatnak el a tél folyamán. Erre az úgynevezett "panel denevérek" jelensége a tipikus példa. A fűtött épületekben felszínes a hibernáció, ezért lehet még télen is hallani a cirregésüket a lakótelepeken. Ezek az állatok azután sok esetben erősen legyengülve kerülnek emberkézre. Ha télen felriasztjuk az állatokat, akkor az végzetes is lehet, mivel felélhetik a hideg télel eltartálékolt zsír-felesleget, tehát lehetőség szerint tartózkodjunk ettől. Összeállította: Dombi Imre

Bemutatóhelyeink ünnepi nyitva tartása

Ezúton tájékoztatjuk kedves vendégeinket bemutatóhelyeink ünnepi nyitva tartásáról.

Pécs, Pintér-kert Arborétum

december 21-23.: 8:00-14:00

december 24-27.: zárva

december 28-30.: 8:00-14:00

december 31-január 3.: zárva

Pécs, Tettyei Mészutafa-barlang

december 21-23.: 11:00-16:00

december 24-26.: zárva

december 27.: 10:00-16:00

december 28-31.: 11:00-16:00

január 1.: zárva

január 2-3.: 10:00-16:00

Abaligeti-barlang és Denevérmúzeum

december 21-23.: 10:00-15:00

december 24-26.: zárva

december 27-30.: 10:00-15:00

december 31., január 1.: zárva

január 2-3.: 10:00-15:00

Kölked, Fehér Gólya Múzeum

A múzeum december 21-január 3-ig zárva tart.

Szársomlyó, szakvezetéses túrák

december 21-22.: nincs túra

december 23.: 10:00

december 24-26.: nincs túra

december 27.: 10:00

december 28-29.: nincs túra

december 30-31.: 10:00

január 1-5.: nincs túra

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Turisztikai és Közkapcsolati Osztály
7625 Pécs, Tettye tér 9.

Tel.: 72/518-221, 72/518-222

E-mail: wodtke@ddnp.kvvm.hu, komlos@ddnp.kvvm.hu

www.ddnp.hu

Köszönjük, hogy meggondolja, kinyomtassa-e papírra ezt a levelet.